



samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

PILVI BÄRN

Koira-avusteisten menetelmien mahdollisuudet sosiaalialan työympäristöissä

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2024

TIIVISTELMÄ

Bärn, Pilvi: Koira-avusteisten menetelmien mahdollisuudet sosiaalialan työympäristöissä
Opinnäytetyö, AMK
Sosiaaliala
Maaliskuu 2024
Sivumäärä: 24

Tässä opinnäytetyössä suurimpana tavoitteena oli tuoda julki tuoretta tietoa ja havaintoja koira-avusteisten menetelmien käyttämisestä ja mahdollisuuksista sosiaalialan työympäristöissä erilaisten asiakasryhmien parissa. Dokumentissa lisäksi pohdittiin koira-avusteisuuteen liittyviä mahdollisia riskitekijöitä, ja sitä kuinka näitä riskitekijöitä voidaan osaltaan vähentää.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kirjallisuuskatsaus. Opinnäytetyön lähteinä käytettiin suomenkielistä aihepiiriin sisältyvää kirjallisuutta, sekä joitakin verkkosivuja. Opinnäytetyön pääkysymykseksi valikoitui: Millaisia hyvinvointivaikutuksia koira-avusteisilla menetelmillä voidaan saavuttaa sosiaalialan työympäristöissä? Tähän tutkimuskysymykseen on pyritty vastaamaan ja tuomaan erilaisia koira-avusteisen toiminnan hyvinvointivaikutuksia esille kattavasti.

Green Care toiminta ja eläinavusteiset menetelmät, johon koira-avusteisuuskin kuuluu ovat verrattain laaja aihepiiri. Opinnäytetyötä koskien on tehty rajaus, jonka mukaan keskityttiin koira-avusteisiin menetelmiin ja mahdollisuuksiin sosiaalialalla. Koira-avusteiset menetelmät antavat uudenlaisia mahdollisuuksia ja tuovat kaivattua luonto- ja eläinyhteyttä ihmisille. Koira-avusteisten menetelmien käyttämisellä on havaittu olevan erilaisia hyvinvointivaikutuksia, joita avataan ja joihin syvennyään tässä opinnäytetyössä.

Johtopäätöksenä voidaan päätellä, että koira-avusteisen työn erilaiset hyödyt ja hyvinvointivaikutukset voivat olla monipuolisia ja merkittäviä sosiaalialan työkentällä. Erityyppiset sosiaalialan asiakasryhmät tai asiakasyksilöt voivat saada koira-avusteisesta työstä hyötyjä, joten koira-avusteisuuden soisi tulevaisuudessa lisääntyvän.

Avainsanat: koira-avusteisuus, sosiaaliala, eläinyhteys, Green Care

ABSTRACT

Bärn, Pilvi: The potential of dog-assisted methods in social work environments

Thesis, Bachelor of Arts

Social Sciences

March 2024

Number of pages: 24

The main aim of this thesis was to bring out fresh information and observations on the use and potential of dog-assisted methods in social work settings with different client groups. In addition, the paper discussed the possible risk factors associated with dog-assistance and how these risk factors can be reduced.

A literature review was chosen as the research method. The sources of the thesis were Finnish literature on the topic, as well as some web sites. The main question of the thesis is: What kind of well-being effects can be achieved with dog-assisted methods in social work environments? This research question has been answered and different types of welfare effects of dog-assisted activities have been brought to light in a comprehensive way.

Green Care activities and animal assisted methods, including dog-assisted care, are a relatively broad topic. In this thesis, a delimitation has been made to focus on dog-assisted methods and possibilities in the social service sector. Dog-assisted methods provide new kinds of opportunities and bring much needed contact with nature and animals to people. The use of dog-assisted methods has been found to have various welfare effects, which will be explored and discussed in depth in this thesis.

In conclusion, the various benefits and welfare effects of dog-assisted work can be very diverse and significant in the social work field. Different types of social work client groups or individuals can benefit from dog-assisted work, so it is hoped that dog-assistance will become more widespread in the future.

Keywords: dog-assistance, social sector, animal connection, Green Care

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYS	7
3 KOIRAN JA IHMISEN VÄLISEN YHTEISTYÖN JUURET	8
4 KOIRA-AVUSTEINEN TOIMINTA SUOMESSA	9
4.1 KOIRAN HYVINVOINTI.....	10
5 KOIRA-AVUSTEISUUDEN HYVINVOINTIVAIKUTUKSIA.....	12
6 KOIRA SOSIONOMIN TYÖPARINA.....	14
7 HUOMIOITAVAT ASIAT	16
7.1 RISKITEKIJÄT.....	20
8 POHDINTAA	22
LÄHTEET.....	24

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni syvennyn koira-avusteisten työmenetelmien mahdollisuuksiin sosiaalialan työkentällä. Aihe tuntui minusta mielenkiintoiselta, sillä minulla on ollut liki koko aikuisikäni koira tai koiria ja opiskelen parhaillani AMK- sosionomitutkintoa. Halusin näistä lähtökohdista käsin lähteä tutkimaan koira-avusteisten työmenetelmien mahdollisuuksia sosiaalialalla. Millaisia hyvinvointivaikutuksia koira-avusteisilla menetelmillä voidaan saavuttaa? Millaisia esteitä tai haasteita voi tulla eteen? Entä miten erilaiset riskitekijät tulee ottaa huomioon?

Koira on meillä Suomessa yleinen lemmikkieläin ja monilla suomalaisilla onkin koiriin liittyviä kokemuksia sekä muistoja. Tyypillisiä koiriin liitettyä sanontoja ovat mm.: ”koira on ihmisen paras ystävä, koira on lojaali ja uskollinen eläin, koira on kodin turva, koiran sydänlämpö täyttää koko kodin.” Käsitykseni mukaan sanontoja ei ole keksitty tyhjästä, vaan koiran uskollisuus ja lojaalius ovat yleisesti tunnettuja koirien piirteitä ja ominaisuuksia.

Eräs keskeisimmistä opinnäytetyöhöni sisältyvistä termeistä on koira-avusteisuus, joka kuuluu kattotermien Green Care ja eläinavusteisuus alle. Luonto- ja eläinlähtöiset toimintatavat sekä menetelmät ovat nykypäivänä yhä enemmän esillä, joten niihin liittyviä tutkimuksia tarvitaan mielestäni lisää. Tämän vuoksi opinnäytetyöni aihe on juuri nyt ajankohtainen ja tarpeellinen. Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani eletään vuotta 2024.

Green Care toiminta ja palvelut ovat lähtöisin Yhdysvalloista. Siinä ekopsykologiaan perustuen ihminen nähdään ennen kaikkea osana ympäröivää luontoa, eikä luonnosta irtaantuneena osana. Eläinavusteiset interventiot kuuluvat Green Care toimintaan ja eläinavusteinen työskentely on sosiaali- ja terveys- tai kasvatusalan ammattilaisen toteuttamaa työtä, joka on aina suunnitelmallista ja tavoitteellista, sekä asianmukaisesti raportoitua. Toiminnan tavoitteet

riippuvat asiakkaasta tai asiakasryhmästä. Eläinavusteinen toiminta edellyttää ammattilaiselta vahvaa osaamista ja ammattitaidon syventämistä. (Kahilaniemi & Löf, 2019, s. 4–8.)

Green Care toiminnassa tavoitellaan luontoyhteyden löytämistä osallistaen asiakasta tai asiakasryhmää. Kokemuksellisuus, elämyksellisyys, osallisuus ja toiminnallisuus näyttäytyvät tärkeinä elementteinä, joihin Green Care toiminta perustuu. Ammattihenkilölle, joka haluaa käyttää eläinavusteisia menetelmiä, suositellaan täydennyskoulutusta. (Kahilaniemi & Löf, 2019, s. 5–8.)

Eläinavusteisuuteen liittyvä kattotermi on AAI (Animal-Assisted Interventions), joka pitää sisällään termit AAA (Animal-Assisted Activity) ja AAT (Animal-Assisted Therapy). AAA on yleensä vapaaehtoisuuteen perustuvaa eläinavusteista toimintaa. AAT on eläinavusteista tavoitteellista toimintaa, jossa eläimen ohjaaja on sote- tai kasvatustalon asiantuntija. (Ikäheimo, 2013, s.10–11.) Vapaaehtoisuuteen perustuva eläinavusteinen toiminta ja ammatillinen tavoitteellinen eläinavusteinen toiminta tukevat parhaimmillaan toisiaan ja molempia tarvitaan sosiaalialalla.

Eläinavusteisuuteen liittyy toistaiseksi hiukan vähemmän tunnettu termi AASW (Animal assisted social work/services) ja tämä pitää sisällään ammatillisen eläinavusteisen työskentelyn sosiaalipalveluissa (Kahilaniemi & Löf, 2019, s. 6). Eläinavusteisuuteen liittyvistä termeistä AASW linkittyy parhaiten sosionomi AMK-tutkinnon suorittaneen ammattihenkilön tekemään eläinavusteiseen työhön.

Käytän opinnäytetyössäni ajoittain termiä työkoira, jolla tarkoitan tässä yhteydessä sosiaalialan ammattilaisen työparina toimivaa tehtävänsä koulutettua koiraa. Sosiaalialan ammattilaisella tarkoitan erityisesti sosionomi AMK-tutkinnon suorittanutta henkilöä, jonka näkökulmaan pohjautuen olen kirjoittanut opinnäytetyöni.

2 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYS

Opinnäytetyöni on muodoltaan kirjallisuuskatsaus, jossa kirjallisuuskatsaus toimii koko tutkimuksen menetelmänä. Kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan ja syvennytään valittuun aihepiiriin tutkien jo olemassa olevia tutkimuksia sekä kirjallisuutta. Kirjallisuuskatsaukseen liittyy tutkimuskysymyksen määrittely ja tähän tutkimuskysymykseen etsitään vastausta. (Marjamaa & Sinisalo, 2022.)

Opinnäytetyössäni pyrin löytämään vastauksen tutkimusaiheeni pääkysymykseen, joka on:

Millaisia hyvinvointivaikutuksia koira-avusteisilla menetelmillä voidaan saavuttaa sosiaalialan työympäristöissä?

Tarkastelen tutkimukseni aihetta ja tutkimuskysymystä erilaisten sosionomin työnkuvaan soveltuvien asiakasryhmien ja heidän tarpeidensa pohjalta. Näitä asiakasryhmiä ovat muun muassa lapset ja nuoret, mielenterveyskuntoutujat, erityistarpeiset ihmiset sekä ikäihmiset.

Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa perusteluja ja tuoda julki tietoa liittyen koira-avusteisten menetelmien hyödyntämiseen erilaisissa sosiaalialan työympäristöissä. Aiheesta kiinnostuneet voivat lukea opinnäytetyöni ja hyödyntää sitä esimerkiksi silloin, jos he ovat kiinnostuneet tulevaisuudessa ottamaan koiran työparikseen sosiaalialan työkentälle. Opinnäytetyöni toimii myös hyvänä tietolähteenä sosiaalialan opiskelijoille ja opettajille.

Opinnäytetyön eettisiin periaatteisiin sisältyy tärkeänä lähtökohtana seuraavien lakien tai asetusten huomioiminen: tietosuojalaki, tekijänoikeuslaki, EU:n tietosuojasetus, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, sekä oikeus yksityisyyden suojaan. Kunnioitan ja noudatan osaltani edellä mainittuja lakeja ja asetuksia koko opinnäytetyöprosessin ajan. Eettisyyden huomioiminen ja tietosuojakysymykset ovat tärkeä osa koko opinnäytetyön prosessia. (Arene, 2019, s. 11.)

3 KOIRAN JA IHMISEN VÄLISEN YHTEISTYÖN JUURET

Koirilla ja ihmisillä on hyvin pitkä yhteinen historia. Halusin tutustua hieman esihistorialliseen aikaan ja siihen mitä on tapahtunut ihmisen ja koiran välillä vuosituhansien aikana. Minua kiinnosti tietää mistä ihmisen ja koiran välisen suhteen juuret ovat lähtöisin.

Ihmisten alkukantaisissa metsästystavoissa ja susien metsästystavoissa on ollut yhtäläisyyksiä, kuten erityispiirteenä ryhmämetsästys. Toisena yhdistävänä piirteenä ihmisillä ja susilla on ollut kestävyysjuoksu, jonka nähdään olevan eläinkunnassa varsin harvinaista. Selvää on, ettei koirien kehitys susista alkukoiriksi ja siitä myöhemmin koiriksi ole muodostunut ilman ihmisen vaikutusta. (Raevaara, 2022, s. 90–93.)

Koira on ensimmäinen laji, jonka ihminen on kesyttänyt kotieläimeksi, joten ihmisen ja koiran välinen historia on erittäin pitkä. Yleisimmin on esitetty koirien kesyyntyneen susista 11 000–16 000 vuotta sitten. Tarkkaa ajankohtaa on vaikea esittää. Koiran domestikaation (termi kesyyntyminen, kesyttäminen) alkuperästä on esitetty useita toisistaan poikkeavia teorioita. (Huhta, 2021, s. 5–6.)

Eräs teoria koiran domestikaatiosta viittaa suden ja ihmisen yhteiseen metsästyskumppanuuteen, mutta tälle ei pystytä esittämään varmuutta. Toinen teoria taas viittaa suden hakeutuneen ihmisten lähelle ravinnon perässä, kuten luiden, joita ihminen ei ole voinut hyödyntää ravinnoksi parhaalla mahdollisella tavalla suteen verrattuna. Koiran domestikaatiosta ja sen vaiheista ei ole täyttä varmuutta tänä päivänä. Kuitenkin geenitutkimukset ovat osoittaneet koirien pohjautuvan susikannoista, jotka ovat jo kuolleet sukupuuttoon. (Huhta, 2021, s. 5–6.) Täyttä varmuutta ei saada siitä, mikä teoria koiran domestikaatiosta pitää paikkansa. Tutkimusten mukaan koira polveutuu sudesta, vaikka kaikki nykypäivän jalostetut koirarodut eivät enää muistuta susia ulkoisesti.

Koiran domestikaation kehityskulku on ollut hyvin pitkä tie, mutta koiran ja ihmisen tuhansia vuosia pitkään kestänyt yhteistyö ja ainutlaatuisesti kehittynyt side toimivat pohjana tämän päivän koira-avusteiselle ammattimaiselle työlle. Useiden koirien luontainen palveluhalukkuus, sosiaalisuus ja kiinnostus ihmisiin tukevat koiran ja ihmisen välistä yhteistyötä.

Nykypäivänä suomalaisessa yhteiskunnassa toimii koulutettuja koiria erilaisissa tehtävissä, kuten mm. poliisikoirina, tullin huumekoirina, hypokoirina, avustajakoirina sekä terapiakoirina (Järvi & Ikäheimo, 2020, s. 88). Erilaisten työkoirien lisäksi ei tule unohtaa koirien tärkeää tehtävää lemmikkinä ja rakastettuna perheenjäsenenä, sekä yksinäisyyden lievittäjänä. Koiralla on monta tärkeää tehtävää ja roolia yhteiskunnassamme.

4 KOIRA-AVUSTEINEN TOIMINTA SUOMESSA

Millaiset juuret koira-avusteisella toiminnalla on Suomessa? Miksi etenkin koiria hyödynnetään ihmisen työparina sote-alalla? Millaista koulutusta Suomessa tarjotaan sosiaalialan ammattilaisille, jotka haluavat opiskella ja hyödyntää koira-avusteisia menetelmiä?

Meillä Suomessa koira-avusteisuus on verrattain tuore asia ja sitä on tähän mennessä eniten hyödynnetty vapaaehtoistyössä. Eräs tunnetuimmista toimijoista on Suomen Karva-kaverit ry, joka on perustettu vuonna 2011. Yhdistyksen karvakaverit käyvät ohjaajansa kanssa ilahduttamassa ihmisiä ja ihmisryhmiä esimerkiksi vanhainkodeissa, päiväkodeissa sekä erilaisissa tapahtumissa. Toiminnassa on koirien lisäksi myös mm. kaneja ja muita eläimiä. Karvakaverien toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Toiminnan tavoitteena on tuottaa iloa, vahvistaa ihmisten terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Toiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset ja koirat käyvät soveltuvuuden arvioinnissa. (Suomen Karvakaverit ry, 2024.) Vapaaehtoisuuteen perustava koira-

avusteinen toiminta on tärkeää ja lisää osaltaan yksilöiden ja ihmisryhmien hyvinvointia monin tavoin.

Suomessa toimii myös vuonna 2010 perustettu voittoa tavoittelematon yhdistys Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Yhdistyksen tarkoituksena on tarjota koira-avusteista täydennyskoulutusta, sekä edistää ammatillisen, tavoitteellisen koira-avusteisen työn tietoisuutta. Koira-avusteisen työn avulla pyritään edistämään ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry järjestää sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille suunnattua AMK-tasoista täydennyskoulutusta. (Koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry, 2024.) Tämä edellä mainittu täydennyskoulutus soveltuu hyvin sosionomeille, jotka ovat kiinnostuneita ottamaan koiran työparikseen sosiaalialan työkentälle. Koulutus sopii myös muille sote-alan ja kasvatusalojen ammattilaisille, jotka haluavat oppia lisää koira-avusteisten menetelmien käyttämisestä sote- ja kasvatusalan työkentillä.

4.1 KOIRAN HYVINVOINTI

Sosiaalialan ammattilaisen oma kiinnostus ja halukkuus ottaa koira työparikseen ei yksistään riitä turvaamaan laadukasta ja ammattimaista koira-avusteista työskentelyä. Koira-avusteisessa työssä on erityisen tärkeää turvata työskentelevän koiran hyvinvointi. Koira ei voi työskennellä, mikäli on ylikuormittunut ja voimakkaasti stressaantunut, vaan koira tarvitsee säännöllistä lepoa ja palautumista. Myöskään sairaana olevaa koira ei tule ottaa mukaan töihin. Koiralla tulisi lähtökohtaisesti olla oikeus päättää osallistuuko eläinavusteiseen työhön vai pitääkö lepotauon tai vapaapäivän. Näiden toteuttaminen käytännössä jää koiranomistajan tehtäväksi. (Suvilehto, 2022, s. 25.) Koiran hyvinvoinnin ja terveyden turvaaminen on aina omistajan vastuulla. Sosiaalialalla toimivan työkoiran hyvinvointiin ja terveyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Työkoiran työpäivä on raskas, joten työn vastineeksi koiran tulisi saada viettää lajityypillistä elämää, johon kuuluvat esimerkiksi metsälenkit ja leikkiminen lajitovereiden kanssa. Koiran stressiä voi tunnistaa esimerkiksi seuraavista merkeistä: läähätys, levottomuus, väsymys, liiallinen tai tavallisesta poikkeava turkin nuoleminen. Työkoiralle kannattaa varata oma vain koiralle tarkoitettu lepopaikka, mihin koira voi vetäytyä halutessaan lepäämään työpäivän aikana. Koira tulisi kouluttaa menemään lepopaikalleen myös ohjaajan käskystä ja tätä voi hyödyntää esimerkiksi äkillisissä poikkeustilanteissa. (Latvala-Sillman, 2018, s. 78 ja 84–85.) Koiranomistajan tulee järjestää työkoiralle asianmukainen lepopaikka työpisteelle ja lisäksi omistajan tehtävänä on myös tarkkailla koiran stressitasoja. Työpäivän aikana tulee lisäksi huolehtia koiran ulkoilutauosta. Mahdollisesti asiakkaan voi ottaa mukaan koiran ulkoilutauolle, mutta omistajan tulee olla aina vastuussa koirastaan myös ulkoilun aikana.

Useat koirat viihtyvät ihmisten seurassa ja kaipaavat vuorovaikutusta ihmisen kanssa. Koirat myös nauttivat ihmisen seurasta ja kokevat tämän vuorovaikutuksen palkitsevana. Tällöin sekä koirat että ihmiset saavat yhteistyöstä hyötyä ja iloa. Sosiaali- ja terveys- sekä kasvatusalalla työskentelevän työkoiran tulisi olla luonteeltaan mahdollisimman avoin ja omata luontaista kiinnostusta vieraisiin ihmisiin, koska muuten on vaarana, että koira stressaantuu liikaa. Tavoiteltavaa on koiran rento ja iloinen työskentely ihmisen työparina. Jo koiranpentua valitessa kannattaa kertoa kasvattajalle tulevaisuuden suunnitelmista, jotta kasvattaja osaa auttaa sopivan pennun valitsemisessa. (Latvala-Sillman, 2018, s. 53, 60.) Joskus voi käydä yllättäen niinkin, ettei suunnitelmista poiketen koira sovellukaan luonteensa tai terveytensä puolesta työkoiraksi ja silloin tämä täytyy hyväksyä, eikä soveltumatonta koira tule koskaan käyttää työkoiran tehtävissä sosiaalialalla.

On suositeltavaa, että koira kulkisi ihmisen työparina 1–3 kertaa viikossa, jotta koiran kuorma ei kasva liian suureksi ja koiran oikeus riittävään lepoon ja palautumiseen turvautuu. Jos ammattihenkilö haluaa, että koira kulkee päivittäin hänen työparinaan, täytyy olla mielellään vähintään kaksi tehtäväänsä soveltuvaa koulutettua koira, koska muuten yhden koiran kuormitus kasvaa liian suureksi. (Latvala-Sillman, 2018, s. 82.) Koira-avusteisuutta voi toteuttaa

työkoiran kanssa esimerkiksi kerran tai kaksi kertaa viikossa, sillä koira-avusteisuus toimii hyvin yhtenä toiminnallisena menetelmänä sosiaalialan työssä, mutta ei suinkaan ainoana.

5 KOIRA-AVUSTEISUUDEN HYVINVOINTIVAIKUTUKSIA

Sosiaalialan työssä voidaan hyödyntää koira-avusteisia menetelmiä erilaisissa työympäristöissä. Sanalla ”hyödyntäminen” saattaa olla negatiivinen katku, mutta onneksi myös koirat useimmiten nauttivat ihmisten kanssa puuhastelusta luonnostaan. Kaikilla ihmisillä ei ole mahdollisuutta, halukkuutta tai voimavaroja hankkia omaa koira, mutta sosiaalialan ammattilaisen mukana kulkeva työkoira tuo hyvinvointivaikutuksia ympäristöönsä laajemminkin, kuten esimerkiksi kokonaiselle koululuokalle tai tietylle asiakasryhmälle.

Monet ihmiset ovat nykypäivänä vieraantuneita luonnosta ja tämä voi lisätä yleistä tyytymättömyyttä omaa elämää kohtaan. Koira-avusteisilla menetelmillä voidaan tukea luontoyhteyden saavuttamista ja löytämistä uudelleen. On havaittu, että luonnossa oleskellessa ja liikkuesssa ihmisten psyykinen hyvinvointi lisääntyy. Ihmisillä on yhä nykypäivänäkin sisäsyntyinen tarve liikkua ja oleskella luonnossa, jota ei tule sivuuttaa. Luonnossa oleskelu ja liikkuminen lisäävät ihmisen psyykkistä hyvinvointia ja energiaa. (Juusola, 2016, s. 7–8.) Koira-avusteiset menetelmät tuovat ihmistä lähemmäs luontoa ja tukevat ihmisen tai ihmisryhmän psyykkistä hyvinvointia. Sosionomi voi esimerkiksi järjestää erilaisille asiakasryhmille suunnatun retken, jossa mennään metsään retkelle yhdessä työkoiran kanssa, jolloin saadaan luonnosta lisää hyvinvointia.

Koira pidetään erityisen tervehdyttävänä ja hyvinvointia lisäävänä eläimenä, koska oksitosiinia erittyy koiran kanssa puuhaillessa, sekä myös silmiin katsottaessa. Erityisesti oksitosiinin erittyminen vaikuttaa meihin ihmisiin positiivisesti. Tutkimusten mukaan oksitosiini laskee verenpainetta, hengitys tasaantuu ja jopa kivuntunne voi vähentyä. Lisäksi ihmisen ja koiran välinen

vuorovaikutus on useimmiten positiivista. Koiran on katsottu myös tunnistavan ihmisen erilaisia tunnetiloja ja vastaavan niihin. (Latvala-Sillman, 2018, s. 14–15.) Oksitosiinin terveys- ja hyvinvointivaikutukset voidaan nähdä merkittävinä tekijöinä, jotka lisäävät ihmisten hyvinvointia.

Nykyään useat ihmiset kärsivät valitettavan usein stressistä, sekä stressin erilaisista vaikutuksista, koska länsimainen yhteiskuntamme on melko suorituskeskeinen. Stressi on monelle tuttu vieras, joka suurina määrinä vaikuttaa negatiivisesti hyvinvointiin. Kehoomme kertyy stressin vuoksi liikaa kortisolia ja saatamme kärsiä monenlaisista erilaisista vaivoista, kuten kivuista ja uupumuksen oireista. (Latvala-Sillman, 2018, s. 14–15.) Luonnollisesti haluamme vähentää stressin ja uupumuksen vaikutuksia. Yhtenä ratkaisuna tähän voivat olla koira-avusteisten menetelmien käyttäminen. Sosiaalialan ammattilainen tavoitteellisessa työssään pyrkii lisäämään asiakkaiden kokemaa hyvinvoinnin tunnetta monin tavoin esimerkiksi käyttämällä koira-avusteisia menetelmiä osana työnkuvaa.

Huomionarvoista on se, ettei vain ihminen saa mielihyvää kontaktista koiran kanssa, vaan koirienkin elimistön oksitosiinipitoisuuksien on osoitettu kasvavan yhteydestä ihmisen kanssa. Tämä voi selittää myös koirille tyypillistä tapaa hakeutua katsekontaktiin ihmisen kanssa, koska katsekontaktiin hakeutuminen on koirallekin mieluista. (Raevaara, 2022, s. 220–2023.) Sekä koira että ihminen saavat vuorovaikutuksesta toistensa kanssa lisää oksitosiinia kehoonsa, joka edistää hyvinvointiamme. Näiden erityisten piirteidensä ja ominaisuuksien vuoksi juuri koira soveltuu eläimenä erityisen hyvin eläinavusteiseen työskentelyyn sosiaalialalla.

Muista eläinlajeista poiketen koira kiintyy ihmiseen erityisen voimakkaasti ja tämä tekee koirasta ainutlaatuisen eläimen ja luo sopivan lähtökohdan toimia ihmisen työparina. Koira saattaa kiintyä ihmiseen jopa voimakkaammin kuin omaan lajitoveriinsa, joka tekee koirasta poikkeuksellisen eläimen. (Latvala-Sillman, 2018, s. 12.) Koira voidaan pitää ainutlaatuisena eläimenä, jolla on poikkeuksellisen vahva side ihmiseen ja siksi koira sopii eläinlajina lähtökohdaisesti hyvin eläinavusteiseen työskentelyyn.

6 KOIRA SOSIONOMIN TYÖPARINA

Sosionomin työkenttä on varsin laaja. Sosionomit voivat työskennellä ikäihmisten, lasten, nuorten tai aikuisten parissa monenlaisissa erilaisissa työtehtävissä. Työskentely erityistarpeisten lasten ja aikuisten parissa kuuluu myös sosionomin työnkuvan piiriin. Sosionomeja työskentelee lisäksi mielenterveys- ja päihdetyön kentällä.

Toisiin työtehtäviin sosionomin työparina työskentelevä koira soveltuu paremmin kuin toisiin. Ihmisten henkilökohtaiset ennakoasenteet vaikuttavat siihen, miten he suhtautuvat työkoiraan. Onneksi asenteita sekä ennakkoluuloja voi ja kannattaakin murtaa.

Sosiaalialan ammattilaisen työparina toimivia koiria työskentelee Suomessa mm. lastensuojelun piirissä, päiväkodeissa ja kouluissa. Monilla lapsilla, joilla on tunne-elämän haasteita, koirasta voi tulla korvaamaton tukipilari. Koira saattaa toimia myös jäänmurtajana aikuisen ja lapsen välillä. Erityistä tukea tarvitseva lapsi tai nuori voi luoda kontaktin paremmin ja helpommin koiraan kuin ensin vieraaseen aikuiseen. Tällaisessa tilanteessa koira voi auttaa ohjaajaa luomaan luottamuksellisen siteen lapseen. Koira useimmiten nopeuttaa luottamuksellisen suhteen rakentumista. (Latvala-Sillman, 2018, s. 35.) Kontaktin saaminen erityistä tukea tarvitsevaan lapseen tai nuoreen saattaa olla helpompaa työkoiran avulla, jolloin koiraa käytetään apuna luottamuksellisen suhteen rakentamisessa. Luottamuksellisen suhteen rakentaminen ammattihenkilön ja asiakkaan välille on hyvin tärkeää.

Suomalaisessa kouluympäristössä koirat ovat tavanomaisimpia vierailevia eläimiä. Koiraa pidetään sopivana eläinlajina eläinavusteiseen työhön, sillä koira on helpompi ottaa kokonsa puolesta kouluun verrattuna esimerkiksi isokokoiseen hevoseen, joka vaatii talliympäristön sekä oman erityisen kuljetuskaluston. (Järvi & Ikäheimo, 2020, s. 90.) Sosionomi voi työskennellä kouluympäristössä esimerkiksi nimikkeellä koulusosionomi tai koulu yhteisöohjaaja.

Ottaessaan koiran työparikseen koko kouluyhteisö saa koira-avusteisten menetelmien käyttämisestä iloa ja hyötyjä.

Koirat toimivat erinomaisina jäänmurtajina erityisluokissa. Koulukoirat lisäävät pelkällä läsnäolollaan rauhoittavaa vaikutusta, josta hyötyvät eritoten erilaisista tarkkaavuuden haasteista kärsivät oppilaat. Koirat rohkaisevat oppilaita ja toimivat keskittymisen tukena luokassa. Koirat toimivat myös ilontuojina, parantavat luokan sosiaalista ilmapiiriä sekä lisäävät yhteisöllisyyttä. Koulukoira toimii luokkaa yhdistävänä tekijänä. (Ikäheimo, 2013, s. 185–190.) Koiran merkitys koululuokassa oppilaiden kannustajana ja positiivisen ilmapiirin vahvistajana on merkittävä, unohtamatta koirien rauhoittavaa vaikutusta.

Mielenterveystyössä koira voi toimia ikään kuin yhdistävänä köytenä, joka yhdistää asiakasta ja ammattilaista. Koira on hyvä keskustelunavaaja. Tämän lisäksi koirilla on todettu olevan kuntouttava vaikutus ihmisten mielenterveyteen. Nonverbaalisen kielen käyttö vahvistuu, jos koira on samassa tilassa. Useimmiten mielenterveystyössä pelkkä koiran läsnäolo riittää, eikä koiralta vaadita erikseen tehtyjä temppuja, tehtäviä tai muita suorituksia. Koira-avusteisilla menetelmillä voidaan tukea kuntoutujaa lähtemään pois kotoa, vaikkapa ulkoilemaan. (Latvala-Sillman, 2018, s. 42–43.) Koiran lempeä katse ja aito läsnäolo saattavat auttaa mielenterveyskuntoutujaa ja tehdä näin ollen päivästä paremman. Mikäli mielenterveyskuntoutuja lähtee ohjaajan ja koiran kanssa ulkoilemaan, tämä lisää vielä entisestään hyvinvointivaikutuksia. Luonnossa liikkumisen on todettu vähentävän stressiä ja laskevan verenpainetta.

Oksitosiinipitoisuuden lisääntyessä kehossa ahdistus, pelko ja aggressiivisuus vähenevät. Sisäinen turvallisuudentunne kasvaa ja sosiaalinen muisti paranee. (Ikäheimo s. 28–29.) Koirakaverin vierailu voi kirvoittaa monia ihania muistoja menneisyydestä. Suomalaisilla on syvät juuret maaseudulla ja monilla ikäihmisillä on ollut lapsuudenkodissaan koira sekä muita kotieläimiä. Näistä aihepiireistä riittää varmasti jutunjuurta ikäihmisten kanssa. Keskustelu ja vuorovaikutus tuovat ihmisiä yhteen ja lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta. Työkoira voikin toimia ihmisiä yhdistävänä tekijänä.

Autismiskirjon asiakkaat saattavat joskus vetäytyä vuorovaikutustilanteista. Katsekontaktin ottaminen toiseen voi tuntua vaikealta ja autismiskirjon asiakkailla toisten ihmisten kehollisten viestien tulkitseminen voi olla haastavaa. Näissä tilanteissa tehtävänsä koulutettu työkoira voi toimia apuna sosiaalisen vuorovaikutuksen erilaisissa harjoituksissa. Tarkkaavaisuudenhäiriöt sekä autismiskirjo voivat aiheuttaa erilaista sisäisen motivaation puutetta, sekä myös ulkoiset ärsykkeet voivat haitata asiakkaan keskittymistä. Tällöin työkoiralla voi olla tärkeä rooli asiakkaan motivaation lisäämisessä ja keskittymisessä.

(Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 85–86.) Motivaatio on yksi keskeisimpiä tekijöitä mitä vaaditaan asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Mikäli työkoira lisää asiakkaan motivaatiota, niin tämä on merkittävä hyöty ja etu.

Eryteisesti autismiskirjon henkilöt, nepsy-henkilöt sekä vammautuneet ihmiset voivat tuntea huonommuudentunnetta ja epävarmuutta itsestään. Tyypillistä on lisäksi kokemus erilaisuudesta. Nämä tekijät voivat heikentää henkilön itsetuntoa ja kokemusta omista taidoista ja voimavaroista. Parhaimmillaan työkoira voi vahvistaa asiakkaan itsevarmuutta, pystyvyydentunnetta ja saada aikaan kaivattuja onnistumisen kokemuksia. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 90–92.) Itsetunnon vahvistaminen ja onnistumisen kokemukset ovat erittäin tärkeitä ja lisäävät yksilön kokemaa hyvinvointia. Sosionomi pyrkii työssään vahvistamaan asiakkaan itsetuntoa sekä koherenssin tunnetta. Koira voi toimia tässä suurena apuna sosionomin työparina sosiaalialan työkentällä.

7 HUOMIOITAVAT ASIAT

Koiran ottaminen sosiaalialan ammattilaisen työpariksi vaatii paljon aikaa ja resursseja. Koiran koulutus on aloitettava jo pennusta saakka. Koira tulee totuttaa monenlaisiin asioihin ja koiran tulee suhtautua rauhallisesti yllättävissäkin tilanteissa. Sosiaalialan ammattilaisen kannattaa kouluttautua yhdessä koiransa kanssa esimerkiksi Koirat kuntoutus ja kasvatustyössä ry:n koira-avusteisen kasvatus- ja kuntoutus -täydennyskoulutuksen kautta. Tämä

täydennyskoulutus pitää sisällään 10 opintopistettä. Asiaan kuuluu myös soveltuvuuskokeen suorittaminen ja läpäiseminen.

Työkoiran tulee olla terve, jotta se voi työskennellä sosiaalialan kentällä ihmisen työparina. Näiden asioiden lisäksi täytyy olla työpaikan lupa ja suostumus. Joskus työpaikalle juurtuneet käytännöt ja toimintatavat voivat olla koira-avusteisten menetelmien esteenä tai hidasteena. Uusien käytäntöjen luominen voi viedä aikaa, mutta toisaalta yksittäinen ihminenkin voi toimia aloitteentekijänä. Koira-avusteisten toimintatapojen juurruttaminen työpaikalle kannattaa nähdä positiivisena mahdollisuutena saada lisää tietoa ja kokemusta eläinavusteista menetelmistä, joista on paljon hyötyjä.

Koiranomistaja on vastuussa koirastaan koiran toimiessa hänen työparinaan. Kaikkien osapuolten turvallisuus on yksi tärkeimmistä lähtökohdista koira-avusteiselle työlle. Koiran tulee olla tottunut ja sopeutunut erilaisiin ääniin, tiloihin ja ihmisiin, sekä ihmisten joskus yllättäviinkin liikkeisiin ja apuvälineisiin. Koiran totuttaminen näihin kannattaa aloittaa jo pentuiässä, kun sosiaalistamiskausi on parhaimmillaan. Yksi kaikkein tärkein työkoiran perustaito on katsekontaktin ottaminen ohjaajaan. Koiran kouluttamisessa kannattaa käyttää positiivista palkitsemista. (Latvala-Sillman, 2018, s. 62–63.) Sosiaalialalla työskennellessä turvallisuuden tulee kiinnittää erityistä huomiota, joten siksi-kin koiran sosiaalistaminen ja totuttaminen erilaisiin asioihin, ääniin ja tiloihin on hyvin tärkeää.

Työkoiran on tärkeää osata sekä rauhoittua että toimia erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Koiran tulee luottaa ihmisiin ja olla itsevarma. Koiran hyvät vuorovaikutustaidot korostuvat koira-avusteisessa työssä. Ohjaajalta vaaditaan jatkuvaa halua kouluttautua lisää ja tarjota koiralle riittävät mahdollisuudet palautumiseen, lajityypilliseen käyttäytymiseen ja luonnossa liikkumiseen. (Ikäheimo, 2013, s. 77–78.)

Työkoiralta edellytetään hyvää terveyttä ja halua toimia ihmisen kanssa. Näin ollen liian itsenäinen koira ei sovellu parhaiten ihmisen työpariksi sosiaalialalle. Sosiaalialalla työskentelevä koira ei saisi olla aggressiivisuuden tai

pelokkuuteen taipuvainen. (Ikäheimo, 2013, s. 78.) Itsenäisimmät koirarodut tai yksilöt eivät sovellu kovin hyvin työkoiriksi sosiaalialalle. Aggressiivisuus ja liika pelokkuus nousevat esteiksi. Koiran hyvä terveys suojelee niin koira kuin myös ihmisiä, sillä kivuista kärsivä koira voi olla joskus arvaamaton. On tärkeää muistaa, että aina vain tervettä ja ominaisuuksiltaan soveltuvaa koira käytetään ihmisen työparina sosiaalialan työssä.

Jotkut koirarodut soveltuvat erityisen hyvin ammattilaisen työpariksi sosiaalialalle. Esimerkiksi villakoirat eivät allergisoi kuten monet muut rodut, joten villakoira on yksi hyvä vaihtoehto työkoiraksi. Labradorinnoutajat ja kultaisetnoutajat ovat tyypillisesti erittäin sosiaalisia perusluonteeltaan ja nauttivat ihmisen kanssa työskentelystä. Mikään yksittäinen koirarotu ei sulje pois toimimista koira-avusteisissa työtehtävissä, vaan kyse on koiran yksilöllisistä ominaisuuksista. (Latvala-Sillman, 2018, s. 52–53.) Koiran kokoa ja rotua on myös hyvä pohtia ennen hankintaa. Haluaako hankkia asiakkaan syliin mahtuvan pienen koiran vai kenties mahdollisimman vähän allergisoivan koiran, kuten villakoiran?

Työpaikalta tulee saada työnantajan, sekä kollegojen ja asiakkaan tai asiakasryhmän suostumus koiran ottamiseen mukaan työpariksi. Mikäli työskentelee alaikäisten lasten parissa, tarvitsee pyytää lasten huoltajilta suostumus koira-avusteiseen työskentelyyn. Työkoiraan liittyvistä käytännöistä ja asioista on hyvä sopia yhdessä kunnioittavasti keskustellen ja toisten mielipiteet huomioon ottaen.

Koira-avusteisessa työskentelyssä on tärkeää se, ettei ketään veloiteta osallistumaan siihen, vaan toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. Henkilön tai ryhmän allergiat ja mahdollinen koirapelko on suositeltavaa selvittää ennen koira-avusteisen toiminnan aloittamista. Lisäksi tiedottamiseen kannattaa panostaa, jotta kaikki tietävät missä tiloissa ja milloin työkoira työskentelee.

Sosionomi pyrkii toteuttamaan koira-avusteisia menetelmiä suunnitelmallisesti huomioiden henkilön tai ryhmän tarpeet ja tavoitteet. Lisäksi tulee muistaa yhteistyö esimerkiksi omaisten ja eri verkostojen kanssa. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 187.) Sosionomien työnkuvaan kuuluu aina verkosto- ja

omaisyhteistyön huomioiminen, sekä tärkeänä lähtökohtana asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen.

Sosiaalialalla työskentelevän ohjaajan ja koiran työskentely on aina ammattimaista ja tavoitteellista, eettisesti kestävää sekä siinä huomioidaan asiakkaiden henkilökohtaiset tarpeet. Asiakkaan tarpeiden ja tavoitteiden pohjalta suunnitellaan koira-avusteinen toiminta ja toiminta dokumentoidaan asianmukaisesti työpaikan käytäntöjen mukaan.

Seuraavaksi laatimiani kysymyksiä ja asioita pohdittavaksi, joita on hyvä pohdita ja ottaa huomioon, kun suunnittelee koiran ottamista sosiaalialalle sosionomin työpariksi:

Kuinka usein työkoira kulkee työpaikalla mukana ja miten koiran oma lepopaikka ja tauot työpäivän aikana on järjestetty?
Tarvitseeko työpaikan omavalvontasuunnitelmaa tai muita ohjeistuksia päivittää?
Kuka hoitaa tiedottamisesta asiakkaille, sekä heidän omaisilleen ja miten tämä tiedottaminen hoidetaan?
Saako työkoiran ohjaaja rahallista tukea työpaikalta koiran koulutukseen?
Asianmukainen raportointi, dokumentointi ja koira-avusteisen työskentelyn tulosten seuranta ovat tärkeitä muistaa.
Sosiaalialaan linkittyviä lakeja, asetuksia ja ammattieettisiä ohjeita tulee aina noudattaa osana sosiaalialan työtä.
Koira-avusteinen työ sosiaalialalla on tavoitteellista työtä, jota ohjaavat asiakkaan tai asiakasryhmän tavoitteet ja tarpeet.

7.1 RISKITEKIJÄT

Koira-avusteisten menetelmien monista hyödyistä huolimatta koira-avusteisia menetelmiä ei tule käyttää ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kustannuksella. Koira ei saisi käytöksellään koskaan vaarantaa asiakkaan henkistä ja fyysistä turvallisuutta tai sen kokemusta. Tähän saakka koiran puremisesta koira-avusteisessa työssä ei ole tehty tutkimusta, mutta puremaa pidetään vähäisenä riskinä, sillä koiran tulee olla luonteeltaan ja ominaisuuksiltaan soveltuva eläinavusteiseen työskentelyyn. Isommiksi riskitekijöiksi mainitaan zoonoosit, allergiat, infektiot, eläimiin liittyvät onnettomuudet ja patogeenit, joskin suoraa tutkimustietoa eläinavusteisen työn riskeistä ei juurikaan ole. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 126–127 ja 181.) Voidaan päätellä, että tarvittaisiin vielä lisää tutkimustietoa koira-avusteisten menetelmien erilaisista riskitekijöistä.

Eläinallergiat ovat useimmiten mainittuja riskitekijöitä koira-avusteisessa työssä. Suomalaisista väestötasolla noin 15 %:lla on eläimiin liittyviä allergiaoireita, joissa on vaihteluväliä todella lievista oireista aina vakaviin ja vaikeisiin eläinallergioihin. Julkisissa tiloissa on aina eläinallergeeneja, vaikka eläimiä ei olisi paikalla, sillä allergeeneja kulkeutuu esimerkiksi henkilöiden vaatteiden ja tavaroiden välityksellä. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 182–183.) Allergia ei ole automaattisesti este osallistua koira-avusteiseen toimintaan, sillä allergian oirevaihtelu on hyvin yksikölistä.

Vähemmän allergisoiva koirarotu, kuten villakoira voi soveltuva koira-avusteiseen työhön allergisten asiakkaiden pariin paremmin, kuin enemmän allergisoivat koirarodut. Ulkotiloissa allergisten asiakkaiden on tyypillisesti turvallisempaa osallistua koira-avusteiseen työhön. Tulee muistaa, ettei varsinkaan lievä koira-allergia ole useinkaan este osallistua koira-avusteiseen toimintaan, mikäli asiakkaalla on halua ja motivaatiota osallistua toimintaan.

Koiran omistaja on aina vastuussa koirastaan ja hänen tulisi kartoittaa riskitekijöitä etukäteen. Animal Assisted Intervention International -järjestö (AAII) suosittelee, että jokainen eläinavusteisuutta suunnitteleva tekee aluksi

riskisuunnitelman. Tämän lisäksi eläinavusteisessa toiminnassa tulisi pyrkiä välttämään ja ennakoimaan riskejä ja havainnoida toimintaa jatkuvasti. Riskienhallinnan kannalta on tärkeää, ettei työkoiraa jätetä koskaan yksin asiakkaiden kanssa, vaan ohjaajan tulee olla aina paikalla, kun koira työskentelee. Työkoiran tulee olla saanut riittävän vahvan peruskoulutuksen ja koiran on oltava ohjaajan hallinnassa. Ohjaajan tehtävänä on vastata siitä, että koira on saanut levätä riittävästi, sekä on terve ja hyvinvoiva. Soveltuvuustestit ja täydennyskoulutus nähdään suositeltavana riskienhallinnan kannalta. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 188–189.)

Eettisesti toimiva sosiaalialan ammattihenkilö muistaa sen, ettei sairasta koira tule tuoda töihin milloinkaan. Mikäli ohjaaja havaitsee, ettei koira nauti työskentelystä tai esimerkiksi stressaa työpäivien aikana paljon, on suositeltavaa lopettaa koiran kanssa työskentely. Koiran tulisi lisäksi olla eläinlääkärin tarkastama ja terveeksi todettu. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2021, s. 190–192.) Terve, eläinlääkärin tarkastama, vahvan hermorakenteen omaava, hyvin peruskoulutettu, iloinen, sosiaalinen ja ihmisten kanssa työskentelystä nauttiva koira soveltuu usein parhaiten työskentelyyn sosiaalialalle.

Asiakkaiden henkilökohtaisen allergiatilanteen selvitys on osaltaan tärkeä osa koira-avusteisen työn turvallisuutta. Koira-avusteiseen työhön tarvitaan tarkat ja riittävän selkeät toimintaohjeet. Lisäksi koira-avusteisen työn olisi oltava mahdollisimman läpinäkyvää ja avointa. (Kahilaniemi, 2020, s. 26.)

Asiakkailta kannattaa kysyä esimerkiksi kyselylomakkeen avulla mielipiteitä koira-avusteisesta toiminnasta ennakkoon. Koira-avusteisesta toiminnasta kannattaa pitää avoin keskustelu- ja informaatiopäivä, jossa toimintaa ja sen muotoja avataan asiakkaille, sekä heidän omaisilleen. Jos asiakas on koira-avusteista toimintaa vastaan, ei häntä tule siihen pakottaa vastoin tahtoaan, vaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta tulee aina kunnioittaa.

Sosiaalialan ammattilaisen tulee tehdä arvio siitä, voisiko hänen työssään hyödyntää ja käyttää koira-avusteisia menetelmiä osana työnkuvaan. Mikäli esihenkilö ja asiakkaat näyttävät vihreää valoa, täytyy koira-avusteisuuteen perehtyä

ensin huolella sekä mielellään käydä aihepiiriin liittyvässä täydennyskoulutuksessa, sillä aihepiiriin liittyy erityisosaamista. Koira-avusteiseen työhön liittyvän kouluttautumisen voidaan nähdä osaltaan vähentävän koira-avusteisen työn riskejä. Nykypäivänä täydennyskoulutus nähdään useimmiten positiivisena mahdollisuutena oppia lisää ja syventää omaa osaamistaan.

8 POHDINTAA

Tekemäni kirjallisuuskatsaus antaa toivottavasti uutta ajateltavaa ja avaa koira-avusteisuuden mahdollisuuksia sosiaaalialalla. Toivon, että tekemääni kirjallisuuskatsausta voidaan käyttää ja soveltaa hyödyksi silloin, kun ammattihenkilö suunnittelee koiran ottamista työpariksi sosiaaalialalle tai on kiinnostunut lukemaan ja oppimaan aiheesta lisää.

Palaan vielä lopuksi tutkimusaiheeni pääkysymykseen, joka on:

”Millaisia hyvinvointivaikutuksia koira-avusteisilla menetelmillä voidaan saavuttaa sosiaaalialan työympäristöissä?”

Käyttämieni kirjallisuuslähteiden perusteella, tein listauksen koira-avusteisten menetelmien hyödyistä ja hyvinvointivaikutuksista sosiaaalialalla:

- koira voi toimia traumatisoituneen lapsen tai nuoren kohtaamistilanteiden jäänmurtajana ja auttaa työntekijää luomaan luottamuksellisen suhteen lapseen tai nuoreen
- koulukoira voi auttaa parantamaan koululuokan ilmapiiriä ja lisätä yhteisöllisyyttä
- koira-avusteisilla menetelmillä tuetaan ja vahvistetaan eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden ja asiakasryhmien osallisuutta
- erityistarpeiset henkilöt esim. autismiskirjon asiakkaat voivat saada lisää motivaatiota koiran avulla

- koira-avusteisilla menetelmillä vahvistetaan asiakkaan itsevarmuutta ja pystyvyyden tunnetta (erityisesti vammautuneet tai nepsy-henkilöt)
- koira-avusteiset menetelmät tuovat ihmisen lähemmäksi luontoa ja auttavat luontoyhteyden saavuttamisessa
- ihmisen kehon oksitosiini -hormonitasot kohoavat koiran kanssa oleskellessa ja puuhatessa
- koira pystyy rauhoittamaan levotonta lasta tai aikuista (esim. ADHD, traumatisoituneet henkilöt)

Nämä edellä mainitut asiat osaltaan tuovat hyvinvointivaikutuksia sosiaalialan asiakaskentällä, kunhan koira-avusteisia menetelmiä osataan käyttää oikein asiakkaan henkilökohtaiseen tilanteeseen ja tavoitteisiin nähden. Koira-avusteisia menetelmiä voidaan käyttää erilaisten sosiaalialan asiakasryhmien parissa. Tämä vaatii sosiaalialan ammattilaiselta vahvaa ammattitaitoa, sekä eläinavusteisuuteen liittyvää erityisosaamista ja kouluttautumista aiheeseen.

Johtopäätökseni mukaan koira-avusteisen työn hyödyt ja hyvinvointivaikutukset voivat olla erittäin monipuolisia ja merkittäviä sosiaalialan työkentällä. Monet erilaiset sosiaalialan asiakasryhmät tai asiakasyksilöt voivat saada koira-avusteisesta työstä hyötyjä.

Havaintojeni mukaan koira-avusteisen työhön liittyvistä riskeistä tarvittaisiin lisää tutkimuksia, sillä tästä aihepiiristä ei löytynyt juurikaan suomenkielisiä tutkimuksia. Ovatko esimerkiksi allergiat todellinen riski koira-avusteiselle työlle vai enemmänkin hidaste?

Mielestäni olisi erittäin toivottavaa, että koira-avusteisten menetelmien käyttäminen lisääntyisi tulevaisuudessa sosiaalialalla. Koira-avusteisilla menetelmillä on paljon mahdollisuuksia, kunhan muistetaan aina sosiaalialan työn tavoitteet, eettisyys, asiakkaan osallistaminen, asiakaslähtöisyys, sekä aina koira-avusteisen työn turvallisuus.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. (2019). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Haettu 15.2.2024 osoitteesta https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382

Ervast, L & Raukola-Lindblom M. (2021). Hevoset ja koirat eläinavusteissa työssä – tutkittua tietoa ja kokemuksia. Sanasilta.

Huhta, I. (2021). LuK-tutkielma koiran domestikaatio ja erityispiirteet lemmikkieläimenä. Haettu 11.1.2024 osoitteesta <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-202201041008.pdf>

Ikäheimo, K. (2013). Karvaterapiaa: eläinavusteinen työskentely Suomessa. Solution Models House.

Järvi, T. & Ikäheimo, K. (2020). Koira koulutyössä. Books on Demand.

Kahilaniemi, E. & Löf, L. (2019). Green Care – menetelmäopas. Voimatassu.

Kahilaniemi, E. (2020). Eläinavusteinen interventio - asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Voimatassu.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Haettu 15.1.2024 osoitteesta <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kkktry/>

Latvala-Sillman P. (2018). Työparina koira. Sanasilta.

Marjamaa, M. & Sinisalo R. (2022). Kreodi Ammattikorkeakoulujen verkkolehti ohjauksen ja oppimisen teemanumero 2/2022. Haettu 15.2.2024 osoitteesta <https://www.kreodi.fi/arkisto/artikkelit/kirjallisuuskatsauksen-ohjaus-perus-tana-tutkimuskysymys-ja-ohjaushaastattelu.html>

Raevaara T. (2022). Minä, koira ja ihmiskunta. Otava.

Suomen karvakaverit ry. Haettu 15.1.2024 osoitteesta <https://suomenkarvakaverit.fi/>

Suomi, A., Juusola, M. & Anundi E. (2016). Vihreä hoiva ja voima. Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin majakka.

Suvilehto, P. (2022). Inspiroivat ja parantavat eläimet. Avain.